

At' už jsou zde shromážděny jakékoliv bytosti (nelidské), pozemské či nebeské, pojd'me se poklonit Buddhovi, Tathāgatovi, kterého ctí bohové i lidé. Kéž štěstí nastane.

At' už jsou zde shromážděny jakékoliv bytosti, pozemské či nebeské, pojd'me se poklonit dokonalé Dhammě, kterou ctí bohové i lidé. Kéž štěstí nastane.

At' už jsou zde shromážděny jakékoliv bytosti, pozemské či nebeské, pojd'me se poklonit Saṅge, kterou ctí bohové i lidé. Kéž štěstí nastane.

Ratana sutta

Uhašení ohně

Co je amata? Nesmrtelnost?

Tvoje slovo nesmrtelnost nepatří do Buddhova učení. Ano, v buddhistickém kontextu existuje pálijský termín *amata*, který je synonymem pro *nibbānu*. *Amata* není nesmrtelnost. Tento termín *amata* nelze přesně přeložit do angličtiny, sinhálštiny ani žádného jiného jazyka. Cítím se zcela bezmocný při vysvětlování jeho významu. Otázka je to pěkná, přesto se na ni těžko odpovídá. Svou otázku musíš položit někomu, kdo vstoupil do *nibbāny*. Já nemám ponětí o tom, že bych se do *nibbāny* dostal. A jak tedy mohu učit *amata* a *nibbānu*? Jak ti o tom mohu něco říci? Pojd'me o tom diskutovat. *Amata* znamená, že už není žádné další znovuzrození.

Dochází po smrti k amata a nibbāně?

Tato myšlenka není správná. *Amata* se rovná *nibbāně*. *Nibbāna* není něco, čeho dosáhneš po smrti. Nastává u člověka, dokud je naživu. *Nibbāna* se obvykle špatně překládá. Většina textů ji vykládá špatně. Dokud v nás nevznikne stav *nibbāny*, smrt se v našem životě stále objevuje. Stav *nibbāny* nastává u člověka, který žije. Mnoho lidí skutečně prohlašuje: „Do stavu *nibbāny* se dostanete po smrti.“ To je špatně. Je to názor vedoucí k náboženství nebo filozofii. Jak dlouho žil Buddha? Kolik mu bylo let, když zemřel?

Osmdesát.

Co se stalo s Buddhou v jeho osmdesáti letech?

Vstoupil do parinibbāny.

Co je špatného na tom, když se řekne, že Buddha zemřel? Proč cítíš potřebu používat slovo *parinibbāna*? Řekněme ctihodný *Devadatta* nebo *Sāriputta*. Co se s nimi stalo? Nebo když zemře někdo z našich příbuzných nebo když zemře někdo z našich blízkých? Často, když lidé říkají, že Buddha dosáhl *parinibbāny*, pouze nahrazují slovo smrt slovem *parinibbāna*. Dokonce

i u Buddha je v pořádku používat slovo smrt, protože *parinibbāny* dosáhl, když mu bylo pětatřicet let.

Pokud se do nibbāny nevstupuje po smrti, co znamená parinibbāna?

Parinibbāna znamená systematické dosažení konce. Ukončuješ ji velmi metodicky. Každý z nás má myšlenky pramenící ze zloby a žárlivosti (závisti). Když druzí mluví, máme tendenci poslouchat, co říkají. Ne proto, abychom ocenili, o čem mluví. Posuzujeme, co říkají. Když pozorujeme praktikujícího, jak snídá, říkáme si: „Podívej se na něj. I když je to praktikující, podívej se, jak jí.“ *Nibbāna* znamená, že tyto formace zcela ustaly.

K metodickému vymýcení těchto formací potřebujeme *сила* (morálka), *samādhi* (soustředění) a *paññā* (moudrost). Od této chvíle po tobě nebudu chtít, aby ses zabýval *bhāvanā* (meditace). Budu tě pouze žádat, abys byl. Prostě buď. Praktikuj ,jen být'. Nemedituj! Jen buď. Nemusíš ani cvičit *manasikāra* (pozornost). Nemusíš cvičit *yoniso-manasikāra* (bdělá pozornost). Moudrost také není zapotřebí. Zanech bdělosti. Prostě ,jen buď'. Začni okamžitě, po dobu jednoho týdne – prostě ,jen buď'. A na konci týdne mi řekni, co cítíš. Prostě ,jen buď'. Nic nedělej. A když říkám nedělat nic a ,jen být', nemyslím tím přestat pracovat nebo se zdržovat jakýchkoli činností každodenního života, které bys měl dělat.

Prostě ,jen být' je nejtěžší životní úkol. ,Jen být' – to je tak těžké. Nemůžeš zaměstnávat svou mysl myšlenkami na to či ono. Nemyslíš na to, co udělal někdo jiný. Místo toho, abys věčně hledal předměty mimo sebe, když jednoho dne prostě jen budeš, je to ten nejpríjemnější stav a máš potenciál všechno dokončit.

(Zvoní telefon)

Když mi z domova volají příbuzní, je to opravdu nepříjemné. Nemůžu se dostat do stavu ,jen být', protože mi říkají věci, o kterých musím přemýšlet. Požádali mě, abych zařídil *pūjā* (obětiny), což znamená, že velká část mého času bude využita pro tuto událost. Objevují se mi různé myšlenky: „Musím někomu říct o *pūjā*.“ Tento typ myšlenek není až tak škodlivý.

Když jsem s tebou a ostatními tady v centru, je pro mě těžké ,jen tak být'. Například o jednom z našich českých mnichů si myslím: „Jde příliš rychle. Zajímalo by mě, proč to dělá? Musím mu zase vynadat.“ Takové myšlenky jsou škodlivé. Nebo když vidím nedávno příchozího praktikujícího, jak mluví, myslím si: „Má meditovat. Ted' ale mluví.“

Při cvičení ,jen být', přijde čas, kdy uvidíš žárlivost, nenávisť, zlobu, chtíč, klam, touhu. Když se tyto myšlenky objeví, uvědomíš si je. A poznáš jejich příčiny. To je uskutečnitelné. Vidíš svůj hněv a nejrůznější překážky, které se objevují. Když sedíš v meditační místnosti nebo kdekoli jinde, prostě ,jen buď'. Není třeba vyvíjet hrdinské úsilí, usilovně potlačovat překážky a snažit se je vymýtit. Nebo vytvářet koncentraci. Jen buď. To není snadné. Musíš se naučit vyrovnat se se vším, co se ve tvém ,jen být' objeví.

Ajahn Chah, Mahāsi, Goenka atd. – mnoho různých metod meditace je dobrých. Ať je však metoda jakákoli, pokroky s ní děláš jen deset nebo patnáct dní, maximálně jeden měsíc. U většiny metod se překážky potlačují. A když jsou překážky potlačeny, cítíš se dobře. To je vše, co se děje. Klidně se věnuj všem různým metodám meditace. Vyplatí se je vyzkoušet. Pak už „jen buď“. Nakonec se na závěr posad' a nauč se „jen být“.

V *Sutta Nipāta* se vypráví o budoucím Buddhovi, který žil jako asketa u řeky *Nerañjā*. Byl na pouti, aby zjistil, co znamená *ātmā* (věčné já). Ten příběh znáš. Seděl pod stromem *bodhi*. Budoucí Buddha věděl, že je na obtížné cestě. Přestože opustil domov, rozloučil se se vším, stále na něj myslel. Působili na něj vzpomínky na manželku *Yasodharā*, syna *Rāhulu* a na život hospodáře. Nebylo to pro něj vůbec lehké období.

Budoucí Buddha vyvinul úsilí a snažil se v sobě vzbudit energii. Neustále praktikoval *dhammacariya*. *Dhammacariya* znamená prospěšný (zdravý) život. Tento *kusala* (prospěšný) život mu dával možnost probouzet energii.

Uvědomoval si: „Když jsem sám, žiji s *anusaya*¹. Myslím na druhé a jsem s nimi. Pokud v těchto myšlenkách přebývám, v mé mysli vznikají pocity“. *Anusaya* jsou naše spící skryté mentální tendence. Nejsou to příjemné věci. Budoucí Buddha si uvědomoval: „Všechny mé potíže jsou způsobeny smyslností, *kāma-cchanda*, chtičem. Když se všeho zbavím, tyto myšlenky se v mé mysli neobjeví a já pak mohu „jen být“.“ Vyvinul větší úsilí, probudil více energie a žil bez těchto neprospěšných kvalit mysli.

Odešel jsem z domova.

Myslíš si, že jsi se vzdal rodinného života. Všichni v tomto meditačním centru věříme, že jsme tady, a ne doma. I pro budoucího Buddha bylo strašně těžké opustit rodinný život. Co říci o nás? Přišli jsme, abychom se pokusili „být zde“ tělem i myslí. O to se pouze snažíme. Většinou, když jsme sami, žijeme s tím, co máme v hlavě, a myšlenky na domov jsou to, co většinou neustále zaměstnává naši mysl.

Jakmile se praktikující zde v našem centru trochu usadí, soustředí se na metodu praxe, která jim byla dána. Mohou sledovat zvedání a klesání břicha, dech nebo tělesné pocity. A díky této metodě se pak do jejich mysli nedostanou vnější myšlenky. S takto potlačenými vnějšími myšlenkami pocítují praktikující potěšení. A když je tento prožitek radosti nový a

¹ **Anusaya** – latentní tendence (sklony) jsou všechny naše činy (mentální, verbální i tělesné). Nejsou vždy vědomé. Ve skutečnosti neprobuzený člověk spíše jedná tak navyklym způsobem, že si své jednání neuvědomuje. Jsou vykonávány záměrně, ale bez jakékoli bdělé pozornosti (*yoniso manasikāra*). Latentní tendence jako takové jsou prapůvodními kořeny motivace, jsou to naše „latentní sklony“, které se skrývají hluboko ve stínech a zákoutích naší mysli, ale diktují a podbarvují naše jednání. Podle Buddhaghosy se jim říká „latentní sklony“ kvůli jejich přetrvávání, existují jakoby věčně, život za životem, a jsou podmínkou pro vznik nové a opětovné chtivosti atd.“ (Vism 22.60/684).

intenzivní, s přehnanou úctou mi říkají: „Jsem vám tak vděčný za všechno, co jste udělal! Teď už je mi dobře. Moje mysl je v tak dobrém stavu a z toho mám opravdu radost. Moc vám děkuji.“

To není to, co by praktikující měli dělat. Nepoznali své *anusaya* – své neprospěšné sklony. Kdyby jasně rozpoznali své *anusaya*, pak by to byla děsivá situace.

Když sedíš v hale nebo v *kuṭi*, vezmi si zápisník a zapisuj si *anusaya*, které tě napadají. Nedělej nic jiného. Prostě „jen bud“. To je dobré cvičení. Nesnaž se *anusaya* potlačovat. A nesnaž se je ani učinit svým cílem. Nesed' a nepracuj s žádným předmětem meditace. Řekněme, že jsi se soustředil na dech jako na objekt meditace. Nevšímej si nádechu a výdechu. Prostě „jen bud“. A opravdově vnímej své *anusaya*.

Uved' prosím podrobnosti.

Sedíš si „jen tak“ na chodbě, uslyšíš hluk a říkáš si: „Ten praktikující, co sedí vedle mě, dělá ten hluk. Dělá příliš velký hluk.“ *Anusaya*. Nebo se objeví názor: „Slyším českého mnicha, jak mluví. Měl by být tišší.“ Opět *anusaya*. Pak se objeví názor: „Kanaďan opět tlachá s bhantem *Vayamou* a ruší mou meditaci.“ To všechno jsou neprospěšné tendence. Zapiš si je do zápisníku.

Nebo, jen jako příklad, tentokrát s domýšlivostí medituješ v *kuṭi*: „Mám dobré *samādhi*. Velmi dobře si všímám nádechu a výdechu a velmi dobře pozoruji zvedání a klesání. Jsem si vědom pocitů. Jsem dobrý meditující.“

Filip pobývá v *kuṭi* vedle tebe a mluví s Evelyn. Pomyslíš si: „Kdy už spolu přestanou mluvit? Nevypadá to, že by měli v dohledné době přestat. Musím jít a říct jim, aby toho nechali.“ V tuto chvíli, kdy máš hodně pozornosti, víš: „Mám chuť vstát. Chystám se vstát. Vstávám. Vlevo. Vpravo. Nyní pohybuji levou nohou dopředu. Levá noha se pomalu pohybuje vpřed. Nyní se pravá noha posouvá dopředu.“ Pozorně tímto způsobem chvíli po chvíli vstáváš ze sedu a přecházíš k Filipově *kuṭi*. Pak vědomě s pozorností zakřičíš: „Filipe! Evelyn! Proč tolik mluvíte? Copak nevidíte, že medituji?“

A co je špatně?

Nic jsi nedokázal. Je to všechno marné. To, co jsi měl opustit, se nestalo. Žil jsi pouze s vnějšími objekty. Poté, co vynadáš praktikujícím, vrátíš se do svého *kuṭi* a usedneš k meditaci. Než začneš pozorovat pocity, pošleš *mettā* svým bližním: „Ať se mají dobře a jsou šťastní. Ať jsou klidní. Ať se Filip a Evelyn mají dobře, ať jsou šťastní a klidní.“ A tak zapomeneš na znepokojení a soustředíš se na své prožívání. Začínáš znovu. Vezmi si tento příklad.

Jeden z českých mnichů opravdu rád mluví. Všem by pomohlo, kdyby byl tišší.

Ano, jeden český mnich je občas trochu hlučný. Nicméně v kontextu *anusaya* vidíš, o co tu jde?

Tento příklad mě zasáhl až příliš.

Už jsem skoro u konce. Vidíš českého mnicha, jak se prochází kolem tvého *kuṭi*. Jde docela rychle a ty si říkáš: „Nevím, co si s tím mnichem počít. Opět se mi přerušilo cvičení mé meditace. Pemasiri Thera by mu měl v takovém chování zabránit. Promluví si s Pemasiri Therou.“

Poté, co jsi se mi uctivě poklonil, jsi řekl: „*Bhante*, prosím, omluv mě. Potřebuji s tebou mluvit. Včera jsem mlčel, ale dnes ti musím říct, že mě při meditaci ruší český mnich. Prosím, řekni mu, aby přestal chodit tak rychle a dělat takový hluk. Doufám, že s ním alespoň tuto záležitost probereš.“ Pak ti odpovím: „Ano, samozřejmě máš pravdu. Řeknu mu, aby příště chodil pomaleji a byl tišší.“

Co si z tohoto příběhu odnáším?

Nechápeš, jak cenné je ‚jen být‘? V tomto příkladu nebyl jediný okamžik, kdy bys dokázal ‚jen být‘. Celý den jsi přemýšlel, jak rychle náš český mnich chodí! Nemusíš pozorovat chování druhých. Zapomeň na jeho mluvení a rychlou chůzi.

Absolvoval jsem ústraní v tradicích Ajahna Chah, Mahāsi a Goenky. Učitelé na těchto ústraních prosazovali mnoho pravidel chování.

Ve velkých meditačních centrech musí být učitelé přísnější.

Řekl jsi, že překážky jsou v mnoha metodách meditace pouze potlačeny. Je to jen jiný způsob?

To je moje zkušenost s různými metodami meditace. Praktikoval jsem Mahāsi metodu dvanáct let a Goenkovu metodu asi šest let. Mám s tím zkušenosti.

V těchto dnech u nás v pobývá George. Donedávna bydlel v pokoji vedle v bloku pro cizince v původním meditačním centru Kanduboda. Praktikující ve vedlejším pokoji rozbil talíř. George to vyrušilo a stěžoval si druhému praktikujícímu, což ho znepokojilo ještě víc. Navštívil mě a zeptal se, co má dělat. Řekl jsem mu: „To je v pořádku. Proč se nevrátíš do starého meditačního centra Kanduboda, nesebereš si své věci a nenastěhuješ se sem? Přijď se k nám ubytovat!“ George zůstal i následující týden ve starém centru. Když se sem vrátil, měl s sebou část svého majetku. Ne všechno. Řekl jsem: „Georgi, to nestačí. Proč se nevrátíš vedle a nevyzvedneš si zbytek věcí?“ George souhlasil a slíbil, že se vrátí co nejdříve. Jak vidíš, George nyní bydlí u nás a zklidnil se. Je schopen ‚jen být‘.

To, co se stalo Georgovi, když začal meditovat, se stává nám všem. Právě tyto *akusala* (neprospěšné) způsoby chování musíme opustit. Musíme přestat hledat objekty mimo sebe. Musíme vyprázdnit svou mysl od tolika věcí a teprve v tu chvíli vznikne moudrost. Je jisté, že je těžké se toho vzdát. Nicméně nějakým způsobem musíme vyvinout úsilí, abychom se oprostili, a když se tak stane, je snadné žít s druhými.

Narodil jsem se sám. Přišel jsem na tento svět sám. Teprve později jsem se začal zabývat druhými a sblížovat se s nimi. V závěrečné fázi tohoto života, v okamžiku svého umírání, to musím udělat sám. Právě mezi těmito dvěma okamžiky zrození a smrti se setkávám s lidmi, poznávám je a dostávám se do konfliktů. V těchto situacích vzniká averze. A to se děje pouze s lidmi, které znám. Vzniká něco s lidmi, které jsi nikdy nepotkal?

Ne. Nic o nich nevím.

Na světě jsou miliardy lidí. Počet lidí, které neznáš, je mnohem větší než počet lidí, které znáš. Existuje nějaká forma náklonnosti ke všem těmto lidem, které neznáš?

Nikdy.

Touha a averze vzniká vždy jen u lidí, které známe. Proč nemůžeš být s lidmi, které znáš, stejným způsobem jako s těmito nesčetnými lidmi, které neznáš?

Nejsem si jistý.

Když o tom tak přemýšlíme, mohli bychom se zbláznit! Řekněme, že žiješ se svým dítětem ve vesnici Delgoda. Tato dcera nebo syn jsou pro tebe nejbližší a nejdražší osobou na světě. Ve tvé domácnosti žije také služka. S těmito dvěma přicházíš do styku více než s kýmkoli jiným. Uvědomuješ si to. Pak se do Delgody přistěhuje nová rodina. Nevíš o nich nic, jen to, že přišli odjinud. Nejsou původně z Delgody. Protože nemůžeš ‚jen být‘, přemýšlíš: „Kdo jsou ti cizinci? Jsou to dobří lidé? Nebo špatní? Možná jsou napojeni na LTTE².“ Napadají tě různé znepokojivé myšlenky o těchto příchozích.

Další příklad. Nově příchozí praktikující se nastěhuje do *kuṭi* vedle té tvojí. Protože nevíš, že se zdrží jen jeden den, vyvstane obava: „Nestane se z něj problém?“. Spekuluješ o tom, zda se tento nový praktikující nakonec nestane rušivým elementem. Takové myšlenky se v naší mysli objevují až příliš často a jsou překážkou.

² LTTE – Tamilští tygři byla militantní separatistická organizace, která od 70. let 20. století do roku 2009 vedla násilnou separatistickou kampaň proti vládě Srí Lanky. Usilovala o vytvoření samostatného tamilského státu na severu Srí Lanky.

Parinibbāna je vyvrcholením systematického vymýcení všech *akusala* myšlenek. Buddha ve svých pětatřiceti letech metodicky skoncoval s neprospěšným jednáním. Poté, co dosáhl *parinibbāny*, žil následujících pětadvaceti let s ostatními, i když ne v tom smyslu, že by bral vnější předměty jako svou věc. Učil Dhammu. Učil *sikkhā* (trénink). *Sīla* (morálku). *Satipaṭṭhāna* (čtyři podklady uvědomění).

Buddhovo učení nám pomáhá pokračovat v této cestě. Tyto poznatky potřebujeme. Vysvětlují, jak žít v harmonii s ostatními. Ne, jak se od ostatních odpoutat. Můžeme snadno žít s ostatními lidmi. V takovém stavu bez vnějších objektů je mysl čistá a je snadné, aby vznikla moudrost. Právě za tímto účelem Buddha učil Dhammu.

At' se snažím dodržovat cvičení sebevíc, nezdá se mi, že bych se někam dopravoval.

Dnes ráno ve mně vyvstala myšlenka: „Mám nutkání jít do jídelny.“ Pak přišla další myšlenka: „Nechce se mi jít do jídelny.“ Následovala myšlenka: „Mohl bych pomoci Sugathovi.“ Jeden zaměstnanec mi pak řekl, že v centru potřebujeme 6 000 rupií, aby pokryly náklady na nákup 1000 banánů. Banány se pěstují na zahradě na pozemku tohoto meditačního centra a jsou pěstovány bez pesticidů. Tyto banány se pravidelně používají pro *dānu* (dary). „Proč musí centrum kupovat tolik banánů?“ zeptal jsem se pracovníka. Odpověděl: „Muž, který pořádá *dānu* na Vesak, požádal personál kuchyně, aby tyto banány obstarali. *Dāna* není určena pro naše centrum. Je pro jiné místo.“ Zeptal jsem se zaměstnance: „Je možné koupit těch 1000 banánů na místním trhu?“ Víc jsem se neptal. Zaměstnanec někam odešel. Náš rozhovor skončil.

Tentýž pracovník se o něco později vrátil. Byl šťastný: „Teď už není třeba kupovat banány zvenčí! Z naší zahrady jsme natrhali asi 1000 banánů a v případě potřeby můžeme natrhat více než 3000 banánů.“ Řekl jsem mu: „Dej těch 1000 banánů muži, který organizuje *dānu*.“ Tato dohoda byla dokončena.

V pravý čas přišel organizátor s 1000 banány, které zakoupil. Nyní je banánů příliš mnoho! Tento muž přinesl banány za vysokou cenu. A jsou malinké. Jejich váha se odvíjí ze stonků a prodejci na trhu na nich nadměrně vydělávají. Jsou drahé. Pak mi bylo sděleno, že je to už dávno, co tento muž požádal personál, aby banány vyzvedli a já jsem toho názoru, že centrum by nemělo být za tyto náklady zodpovědné. Kdo tedy tyto banány zaplatí? Nakonec jsem souhlasil s tím, aby centrum vyplatilo oněch 6 000 rupií.

To je příklad toho, jak se dostáváme do konfliktu s ostatními. Mohli bychom se dostat do pořádné hádky. I ty se můžeš rozhodnout, že se této události budeš držet a začneš s ní žít. Pokud dovolíme, aby držení se nějakého předmětu nastalo, tak pokud se dostaneme do okolností týkajících se banánů, nedojde k uhašení plamenů v naší mysli. Vznikne tam požár. Je úžasné, když ohně hoří! Zvolám: „Tento oheň by ti měl dát lekci. V budoucnu se takhle nechovej.“ Zapojovat se do těchto situací je zbytečné. Kdo co udělal s banány, je prázdný předmět.

Dnes odpoledne se mnozí z nás dívali na film o Buddhově životě. Dvěma lidem se film nelíbil: „Podívejte se, Pemasiri. Tento film je nevhodný. To, co děláte, není dobré.“ Jejich ohně se rozhořely. Řekl jsem: „Není to nic víc než film a není nic, s čím byste se měli dostat do konfliktu. Je to vymyšlený příběh.“ Protože jsem jim neřekl, aby se na film dívali, neměli důvod si stěžovat. Pouze jsem jim ho ukázal. Kdybych trval na tom, aby se ti dva dívali, pak by bylo pochopitelné, že se rozzlobili.

Všechny tyto *anusaya* jsou v nás a vznikají bez předmětu. Teprve když se nějaká *anusaya* objeví, najdeme objekt, který ji uvede v činnost.

To, co říkáš, je zajímavé a možná i užitečné. Připomíná mi to otázku o kauzalitě slepice a vejce. Co je první? Smyslový kontakt s předmětem, nebo vznik anusaya? Není jasné, která z těchto dvou událostí je příčinou a která následkem. Nastává moje kāma-cchanda (smyslová žádostivost) a vyāpāda (nenávisť) jako první, nebo jako druhá?

Anusaya znamená spánek. Zůstávání ve spánku. Je to nezdravá tendence, která v nás odpočívá. Čas od času se některá z *anusaya* dřímajících v naší mysli probudí. Pro probuzení *anusaya* existují určité podmínky.

Parinibbāna znamená, že už není co probouzet. Všechny ohně *anusaya* byly systematicky a důkladně uhašeny. Budoucí Buddha na sobě dlouho usilovně pracoval. Jak se uvádí v *Ratana suttě*, v pětatřiceti letech zcela zničil své ohně a dosáhl osvobození. I my bychom se měli zbavit těchto *akusala* sklonů dřímajících v naší mysli.

Buddha v *Ratana suttě* přirovnává zhasnutí plamene lampy k dosažení *parinibbāny*. Někdy pomáháš rozžehnout lampy s kokosovým olejem kolem *bodhi* stromu. Všechny lampy pro *pūjā* mají plameny a dohořívají. A pak vždy jedna z nich zhasne. Přestože je v této lampě stále ještě olej a její knot je v pořádku, tato konkrétní lampa přestane hořet. Její plamen nějakým způsobem zhasl. Možná ho sfoukl vítr. Pokud tomu nic nebrání, lampy s dostatkem oleje a dobrým knotem hoří dál.

Lampy jsou krásné. Jaké jsou překážky?

Podobně jako se těšíme z ohňů lamp kolem stromu *bodhi*, těšíme se ze svých vnitřních ohňů. Snažíme se tyto ohně v sobě uhasit? Ne, vůbec se nesnažíme omezit vznik *anusaya*.

Vraťme se k amata, jaký je rozdíl mezi parinibbānou a smrtí? Co je to smrt?

Parinibbāna a smrt jsou zcela odlišné. Smrt znamená, že jsme se narodili. Je to početí v děložce a to, co bylo počato, umírá. Buddha tedy také takto zemřel. Ale bez požárů nepřichází v úvahu, že by se narodil jinde. Smrt není konec. *Parinibbāna* je konec. Je třeba, abychom toho dosáhli?

To nemohu říct.

Lidé, kterým se požáry vymkly kontrole, cítí každý den potřebu mě navštívit.

A co následuje?

Přiliju do jejich lamp trochu více oleje a přitáhnu jim knoty! Zjistil jsem, že je to nanejvýš účinné, protože jejich ohně hoří o to intenzivněji! Podporuji každý jejich názor a námitku. Druhý den nebo kdykoli se znovu setkáme, vždycky říkají: „Ctihodný. Jste velmi chytrý!“ Pro ty, kteří takto pokračují, neústupní a reptající, ohně nikdy nezhasnou. Všechny tyto předměty vznikají proto, že nehasí požáry. Ani my to neděláme. Naše ohně jsou všepohlcující. I když říkáme, že je špatné nechat tyto ohně hořet, neděláme nic. To vše je v *cittānupassanā* (nazírání mysli). Ať už se v naší mysli objeví jakýkoli objekt, musíme ho prostě vidět. A nechat ho být.

Mám věci ,nechat být‘, jako v tradici Ajahn Chah?

Ne. Není to ‚nechat být‘, jak učí Ajahn Chah. Rozpoznáš předmět. Rozpoznat je zde rozhodující slovo. Sleduj, co se ve tvé mysli objevuje se správným viděním. Nespojuj jeden objekt mysli s žádným jiným objektem. Ukonči ho v místě, kde vzniká. A když takto trpělivě budeš cvičit, časem plameny uhasíš. Požáry potřebují palivo. Bez paliva uhasnou.

Mé ohně hoří.

Tak, jak jsme na tom v současnosti, ohně nikdy nezhasnou. I já přilévám olej do své lampy a jemně upravuji knot. Kdybych někdy přestal přilévat olej, úplně vytrhl knot a pak lampu zahodil – většina lidí by se na mě zlobila. Opustili by mě.

Tyto *vipassanā* příběhy najdeme i v zenu. Po jejich vyslechnutí dobří praktikující někdy náhle získají vhled do podstaty své mysli. Související příběh hasí požáry.

Pořád si nejsem jistý tou smrtí.

To je dobrá otázka. Neboj se. Nechť smrt nastane. Když v tomto životě dospěješ do bodu, kdy smrt neexistuje, vstoupíš do stavu *parinibbāny*. V tomto životě. Opakuji. *Parinibbāna* není určena pro příští zrození. Je určena pro tento život jako takový. Měl bys být schopen ji uskutečnit v tomto životě. Dospěj do bodu, kdy nezemřeš.

Dospět k parinibbāně zní obtížně.

Je to obtížné. Mohl bys zemřít právě teď! Ať tak či onak, snaž se dosáhnout *parinibbāny* dříve, než zemřeš. Místo lampy si řekni, že tvoje tělo je kus dřeva. Toto dřevo je zde a hoří právě proto, že předchozí ohně nebyly uhašeny.

Proč je mé tělo tady?

Jednoho dne zemřeš. Tvoje tělo bude vyhozeno podobně jako starý kus dřeva. A pokud neuhasiš oheň, začne někde hořet další dřevo. Existuje další místo, kde se objeví plameny. Pokud však ohně uhasíš, až bude tvoje dřevo po smrti vyhozeno, nebude už co zapalovat.

Představ si, že hoří kus dřeva. Jsou tam plameny. Nyní si představ další kus dřeva opřený o první kus. Jak první kus dřeva dohořívá a vyhasíná, druhý kus se vznítí. Je tu také třetí kus dřeva. Je blízko druhého, ale drží se v malé vzdálenosti. Mezi druhým a třetím kusem je mezera. Protože mezi druhým a třetím kusem není žádné spojení, třetí kus se nezapálí. V této mezeře oheň uhasne.

Když jsou kusy dřeva spojeny, mohou stále hořet. Ale poté, co vznikne mezera, už nehoří. Čím více spoju mezi kusy dřeva vznikne, tím větší je oheň.

To je to, co děláme. Stále spojujeme kusy dřeva. Dřevo na oheň hledám od rána do večera! Našel jsem nespočet kusů palivového dřeva, spojil je do řady a všechny hoří. Nechci, aby někdo přišel a vytvořil v řadě mezeru, protože chci, aby hořela dál. To je příklad od Buddhy.

I já bych se měl držet trochu stranou a hledět si svého.

To je v pořádku. Kus dřeva, který je právě v plamenech – nech ho hořet. Musíme ho „nechat být“. Jen být s tím dřevem, které už hoří. Nech ho hořet. Ale ten další kousek? Nespojuj ho. Odstrč ho. Pokud to dokážeš, dřevo, které v současnosti hoří, samo dohoří a bude hotovo. A pak už nebude nic, co by mohlo vzplanout.

To je pěkný a jednoduchý příklad.

Když se na věci díváme tímto způsobem, je pro nás snadné je pochopit.

Smokey medvěd říká: „Jen ty můžeš zabránit lesním požárům.“

Na tom, co říkáš, něco je. Mohu z toho čerpat.

Smokey je kreslená postavička používaná v reklamách Lesní služby USA.

Nyní používám to, co jsi řekl, na topné dříví. Opírám ho o dřevo, které už hoří. Ve chvíli, kdy mé první kusy dřeva dohoří, začne hořet tento další kus, co jsem od tebe převzal. A až dohoří, najdu si další kus dřeva a nechám ho vedle ohně. Ten se také rozhoří.

Někdo si dělá poznámku. To, co odněkud zaslechnu, přebírám jako další kus dříví. Mohou to být názory nějakého praktikujícího. Ty jsou také dobrým dřevem na oheň. Opírám

je o další kusy dřeva, které existují v plamenech, během toho, co spolu hovoříme. Lidé mi vyprávějí příběhy.

Jak to zvládáš?

Po obědě si většinou krátce odpočinu ve svém pokoji. Zavřu dveře a na chvíli si lehnu na postel. Dnes na mě při odpočinku zavolal jeden muž: „Ctihodný. Ctihodný Pemasiri Thero.“ Zavolal jsem zpět: „Kdo jste? Co si přejete? Proč na mě voláte?“ Žádná odpověď. Řekl jsem: „Otevřete dveře!“ Muž dveře neotevřel. Vstal jsem a otevřel dveře. Nikdo tam nebyl. Co na to říct? Poblíž na verandě odpočívali dva dělníci a já se jich zeptal na toho muže. Jeden dělník řekl: „My jsme vás nevolali. A v poslední hodině vás nikdo nenavštívil.“ Opravdu jsem měl pocit, že někdo přišel a zavolal mě. Byli tam dva dělníci. Druhý pracovník také řekl. „Ne, nikdo tu nebyl.“ Protože oba pracovníci tvrdili, že se u nich nikdo nezastavil, smířil jsem se s tím. Musel jsem to přijmout.

Co si mám myslet? Mám pocit, že někdo přišel ke dveřím a zavolal mé jméno. Nebyl to sen, a proto jsem muže požádal, aby mi otevřel. Žádná odpověď. Cítil jsem, že tyto události jsou skutečné. Vstal jsem, šel ke dveřím a otevřel je. Nikdo tam nebyl. Zeptal jsem se těch pracovníků na mého návštěvníka a oba trvali na tom, že mě nikdo nenavštívil. To je příležitost, kdy mohu založit požár. Jak jsi tomu porozuměl?

Nevím, co se stalo.

Možná mi přišel na mysl nějaký dřívější objekt. Také si to nedokážu vysvětlit.

Theruwana Saranai.

Rozhovor uskutečnil Young David 16. května 2011 v Sumathipāla Na Himi Senasun āraña
Překlad a poznámky: bhikkhunī Visuddhi